

Aluehallintovirasto

Nuorten ohjaus- ja palvelu- verkostot ja kunnallisen nuori- sotyön palvelut PSAVI-alueen kunnissa 2018

Nuorisotoimen ylitarkastaja Kirsi-Marja Stewart

OPETUS- JA KULTTUURITOIMI

58/2018

Aluehallintovirastojen julkaisuja
Publikationer från Regionförvaltningsverket

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Opetus- ja kulttuuritoimi

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot ja kunnallisen nuorisotyön palvelut
PSAVI-alueen kunnissa 2018

Nuorisotoimen ylitarkastaja Kirsi-Marja Stewart

Aluehallintovirastojen julkaisuja 58/2018
ISSN 2343-3132 (Verkkajulkaisu),
ISBN 978-952-5900-43-9

Oulu 2018

Tekijät Opetus- ja kulttuuritoimi Nuorisotoimen ylitarkastaja Kirsi-Marja Stewart		Julkaisu-aika 1.12.2018	
		Toimeksiantaja(t) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot ja kunnallisen nuorisotyön palvelut PSAVI-alueen kunnissa 2018			
Tiivistelmä <p>Vuonna 2011 monialainen yhteistyö lisättiin nuorisolakiin säätämällä nuorten ohjaus- ja palveluverkostoista luvussa 3 Kuntien nuorisotyö ja -politiikka, pykälässä 7a. Lain mukaan kunnassa oli oltava verkosto, johon kuuluivat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Laissa määrättiin verkostolle neljä tehtävää. Nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä oli</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi; 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus; 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi; 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. <p>Kun nuorisolaki uudistettiin vuonna 2016 monialaisen yhteistyön pykälä muuttui jonkin verran. Pykälän paikka on edelleen luvussa 3, mutta luvun nimeä on täydennetty: Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö. Monialainen yhteistyö on uudessa laissa pykälässä 9. Kunnissa on edelleen oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, mutta laissa ei enää määritellä, ketä verkostoon tulee kuulua. Kunnat määrittelevät verkoston kokoonpanon itse omien tarpeidensa näkökulmasta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle todetaan, että verkoston kokoonpanosta ei enää säädetä. Mutta tarkoituksena on, että verkostoon kuuluisivat edelleen tarpeen mukaan opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimien sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Esityksen mukaan verkostossa voisi olla edustettuina myös muita viranomaisia, esimerkiksi kunnan kulttuuri-, liikunta- ja kirjastotoimi.</p> <p>Uudessa laissa on kolme tehtävää. Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi; 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta; 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi. <p>Tehtäviä ei ole vähennetty vaan uuteen lakiin yhdistettiin vanhan lain neljä tehtävää kahdeksi tehtäväksi ja lisättiin kolmas, uusi tehtävä.</p>			
Asiasanat Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, kunnallinen nuorisotyö, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5900-43-9
Kokonaissivumäärä 21		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

Sisällys

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot.....	5
1. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne.....	6
2. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtävät.....	12
3. Palveluiden yhteensovittaminen ja seuranta.....	14
4. Nuorten omaehtoinen toiminta ja muut verkoston toiminnot.....	16
Kunnallisen nuorisotyön palvelut ja henkilökunta.....	20

Kuva- ja taulukkoluetelo:

Kartat 1 ja 2. Monialaisten viranomaisverkostojen tilanne vuonna 2014 ja 2018.....	6
Kuva 1. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tila Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa.....	7
Kartta 3. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne Manner-Suomessa vuonna 2018.....	8
Kuva 3. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kokoonpano vuonna 2018.....	10
Kuva 4. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen rakenne vuonna 2018.....	11
Kuva 5. Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toiminnan dokumentointi	12
Kuva 6. Nuorten kasvu- ja elinolotietojen koontiin käytetyt tietolähteet.....	13
Kuva 7. Nuorten palvelujen kehittäminen vuonna 2018.....	15
Kuva 8. Eri tavat, joilla nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimijat ovat yhdessä edistäneet nuorten omaehtoista toimintaa vuonna 2018	16
Taulukko 1. Kunnallisen nuorisotyön HTV:t.....	20
Taulukko 2. Kunnissa tarjottavat palvelut nuorille vuonna 2018.....	21

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot

Vuonna 2011 monialainen yhteistyö lisättiin nuorisolakiin säätämällä nuorten ohjaus- ja palveluverkostoista luvussa 3 Kuntien nuorisotyö ja -politiikka, pykälässä 7a. Lain mukaan kunnassa oli oltava verkosto, johon kuuluivat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Laissa määrättiin verkostolle neljä tehtävää. Nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä oli

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;
- 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;
- 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Kun nuorisolaki uudistettiin vuonna 2016 monialaisen yhteistyön pykälä muuttui jonkin verran. Pykälän paikka on edelleen luvussa 3, mutta luvun nimeä on täydennetty: Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö. Monialainen yhteistyö on uudessa laissa pykälässä 9. Kunnissa on edelleen oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, mutta laissa ei enää määritellä, ketä verkostoon tulee kuulua. Kunnat määrittelevät verkoston kokoonpanon itse omien tarpeidensa näkökulmasta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle todetaan, että verkoston kokoonpanosta ei enää säädetä. Mutta tarkoituksena on, että verkostoon kuuluisivat edelleen tarpeen mukaan opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimien sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Esityksen mukaan verkostossa voisi olla edustettuina myös muita viranomaisia, esimerkiksi kunnan kulttuuri-, liikunta- ja kirjasto-toimi.

Uudessa laissa on kolme tehtävää. Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:

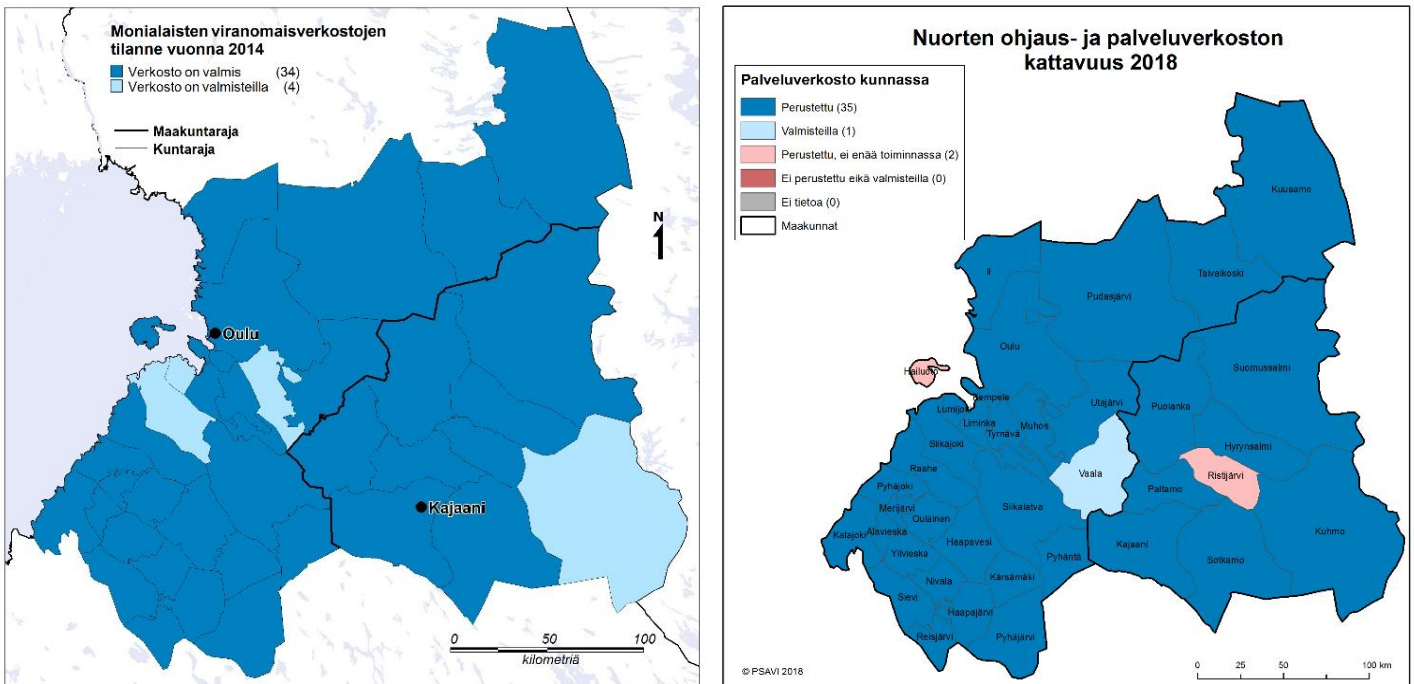
- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;
- 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

Tehtäviä ei ole vähennetty vaan uuteen lakiin yhdistettiin vanhan lain neljä tehtävää kahdeksi tehtäväksi ja lisättiin kolmas, uusi tehtävä.

Jos kunnassa järjestetään nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, olisi näiden tahojen edustajien tarpeellista olla mukana verkostossa. Myös yhteistyö paikallisesti perusopetuksen jälkeistä koulutusta järjestävien tahojen kanssa olisi tärkeää. Verkoston tai vastaavan yhteistyöryhmän tulisi edelleen toimia vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkoston tai vastaavan yhteistyöryhmän kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret eikä verkosto tai ryhmä käsitelisi yksittäistä nuorta koskevia asioita.

1. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne

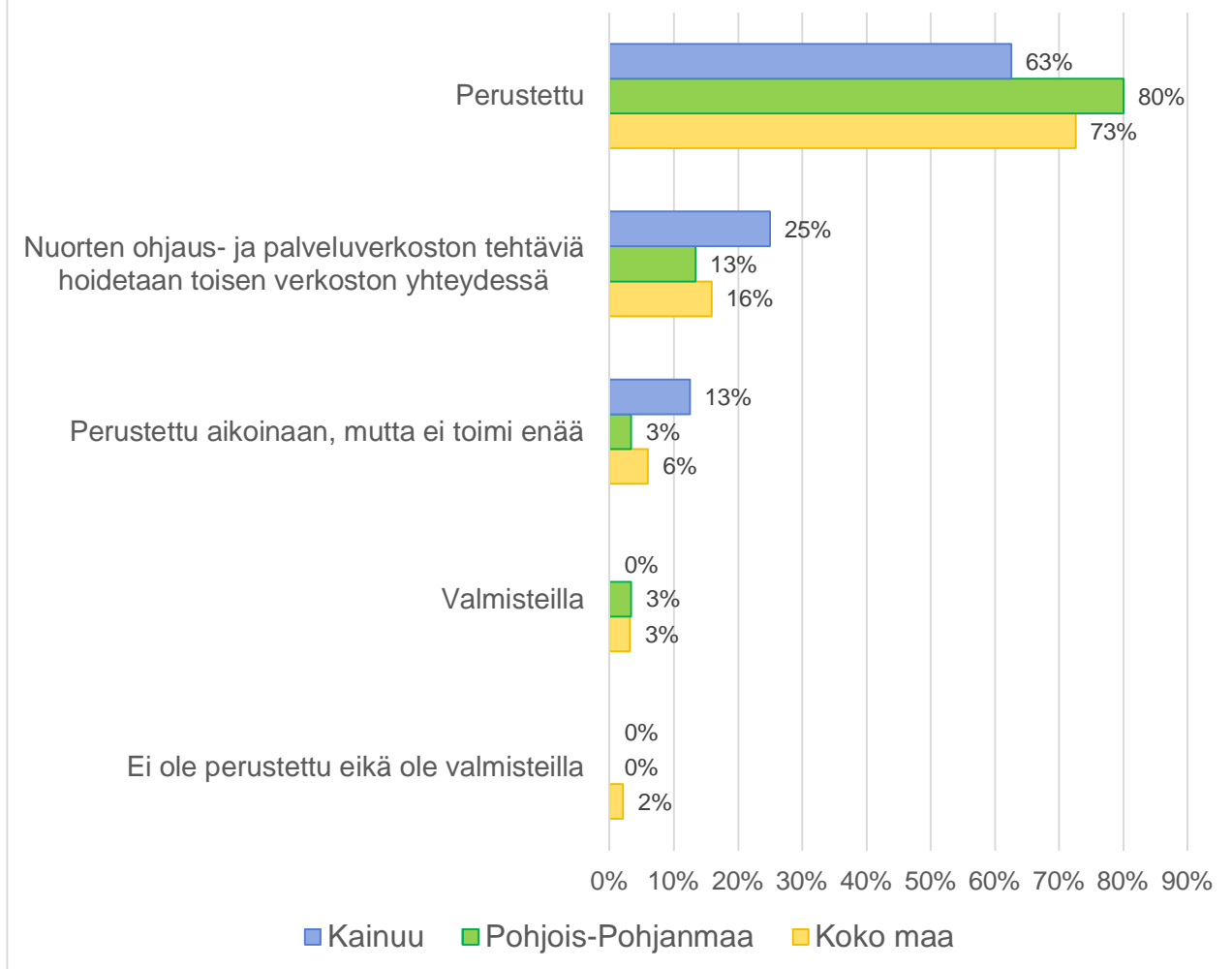
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen (jatkossa PSAVI-alueen) nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne on muuttunut jonkin verran vuodesta 2014, jolloin lähes kaikissa kunnissa oli toimiva verkosto. Ainoastaan neljässä kunnassa verkosto oli vasta valmisteilla, vaikka laki oli tullut voimaan jo vuonna 2011. Vuonna 2018 yhden kunnan verkosto on valmisteilla, vaikka se oli toimiva vuonna 2014. Kahden kunnan verkostot ovat lopettaneet toimintansa.

Kartat 1 ja 2. Monialaisten viranomaisverkostojen tilanne vuonna 2014 ja 2018

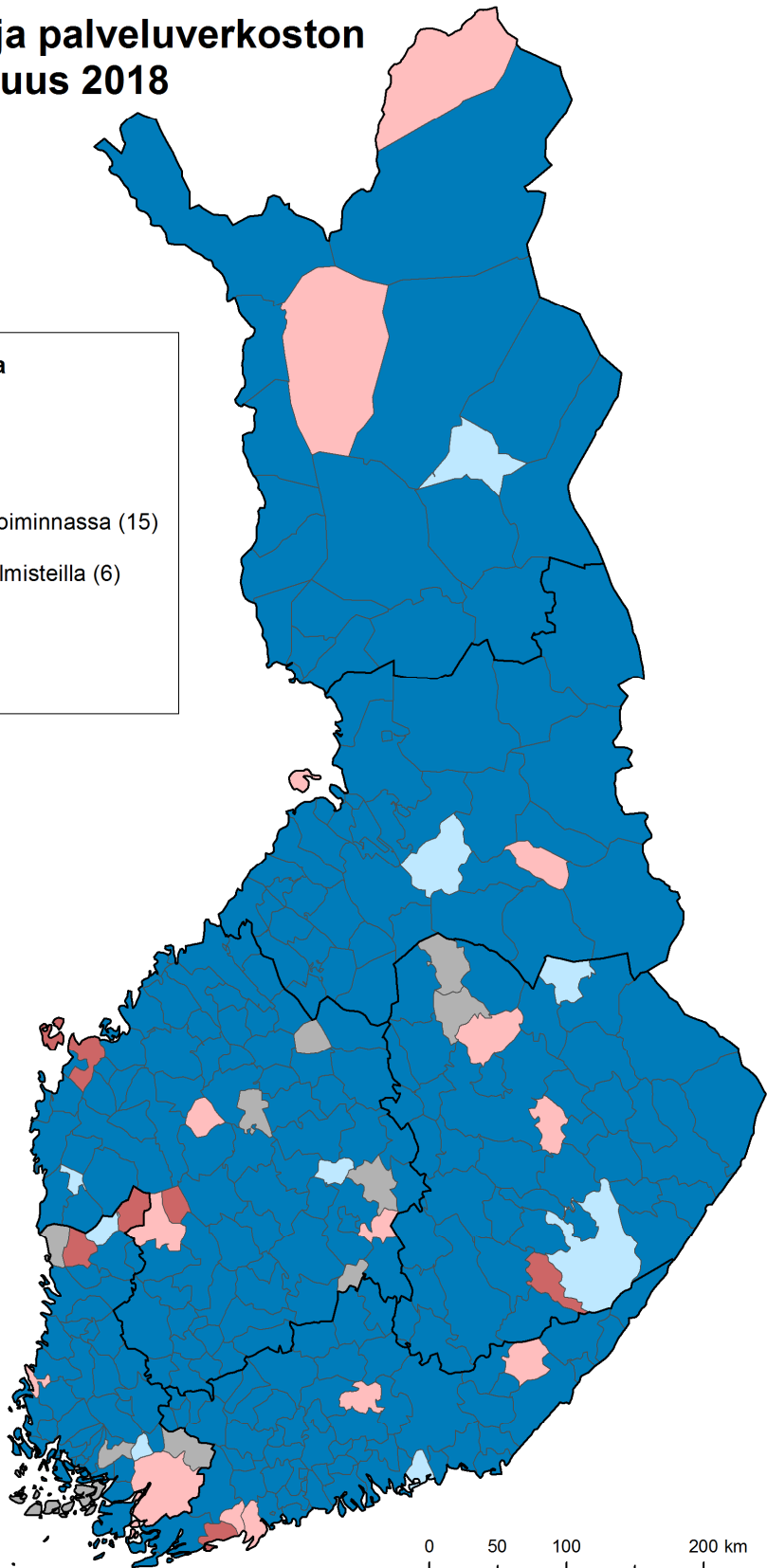
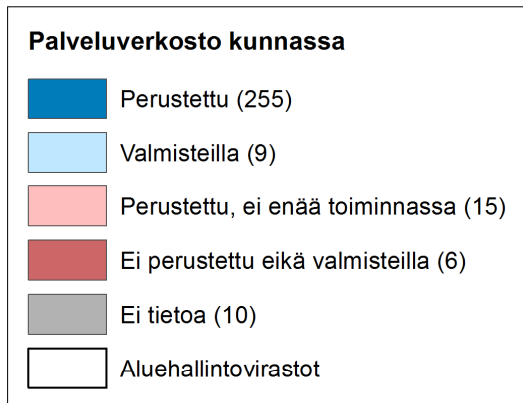
PSAVI-alueen kuntien tilanne on kuitenkin kohtuullinen, mikäli tilannetta verrataan koko maan tilanteeseen. Suomessa on kuntia, joihin ei ole perustettu nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa eikä sellaista ole edes valmisteilla. Hyvänä voidaan pitää myös sitä, että kaikissa PSAVI-alueen kunnissa on kuitenkin tieto nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tilanteesta. Suomessa on kymmenen kuntaa, joissa tilannetta ei ilmeisesti tiedetä lainkaan.

Nuorisolain (1285/2016) 9 §:n mukainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto tai muu kaikkia kunnan nuorten asioita käsittelevä yhteistyöverkosto on kunnassani/lähikuntien yhteisverkostona

Kuva 1. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tila Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa.

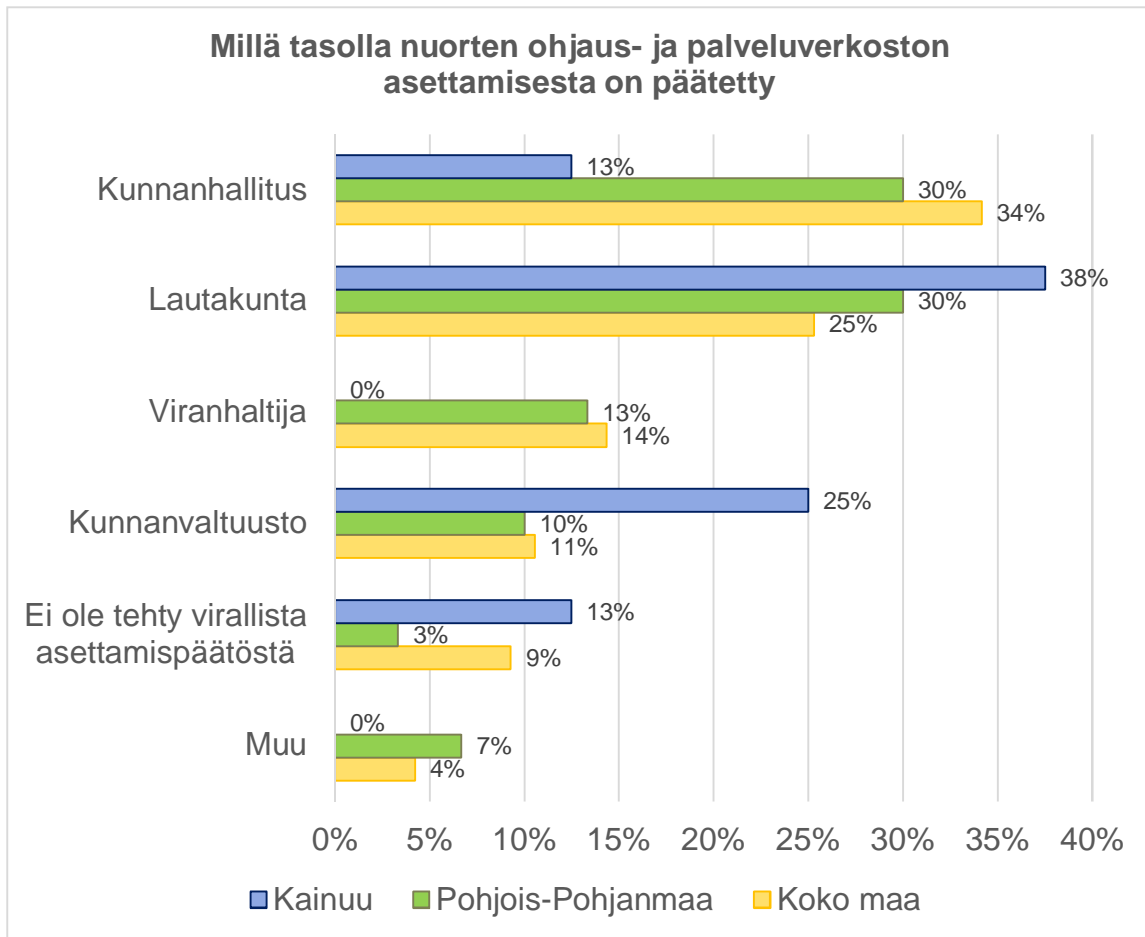
Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kattavuus 2018

© PSAVI 2018

Kartta 3. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne Manner-Suomessa vuonna 2018.

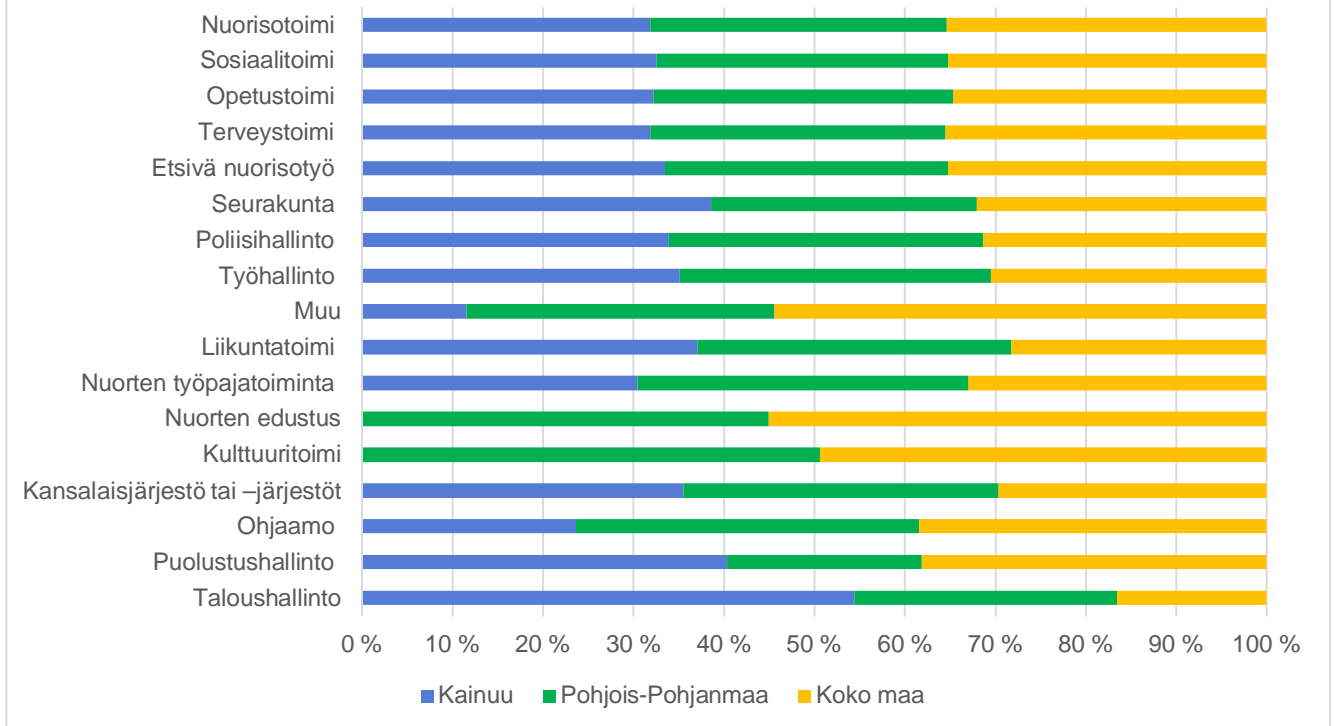

Kuva 2. Millä tasolla nuorten ohjaus- ja palveluverkoston asettamisesta on päätetty?

Lainsäädäntö ei vaadi, että nuorten ohjaus- ja palveluverkosto asetettaisiin jollain tietyllä kunnan päätöksentekotasolla. Virallinen asema kunnan organisaatiossa helpottaa kuitenkin verkoston toimintaa ja tehtävien suorittamista. Kolmannes Pohjois-Pohjanmaan kuntien verkostoista on kunnanhallituksen asettamia. Kainuussa vain yhdessä kunnassa on kunnanhallituksen asettama verkosto. Sen sijaan neljännes Kainuun kuntien verkostoista on kunnanvaltuuston asettamia. PSAVI-alueella yleisimpiä ovat lautakuntien asettamat verkostot.

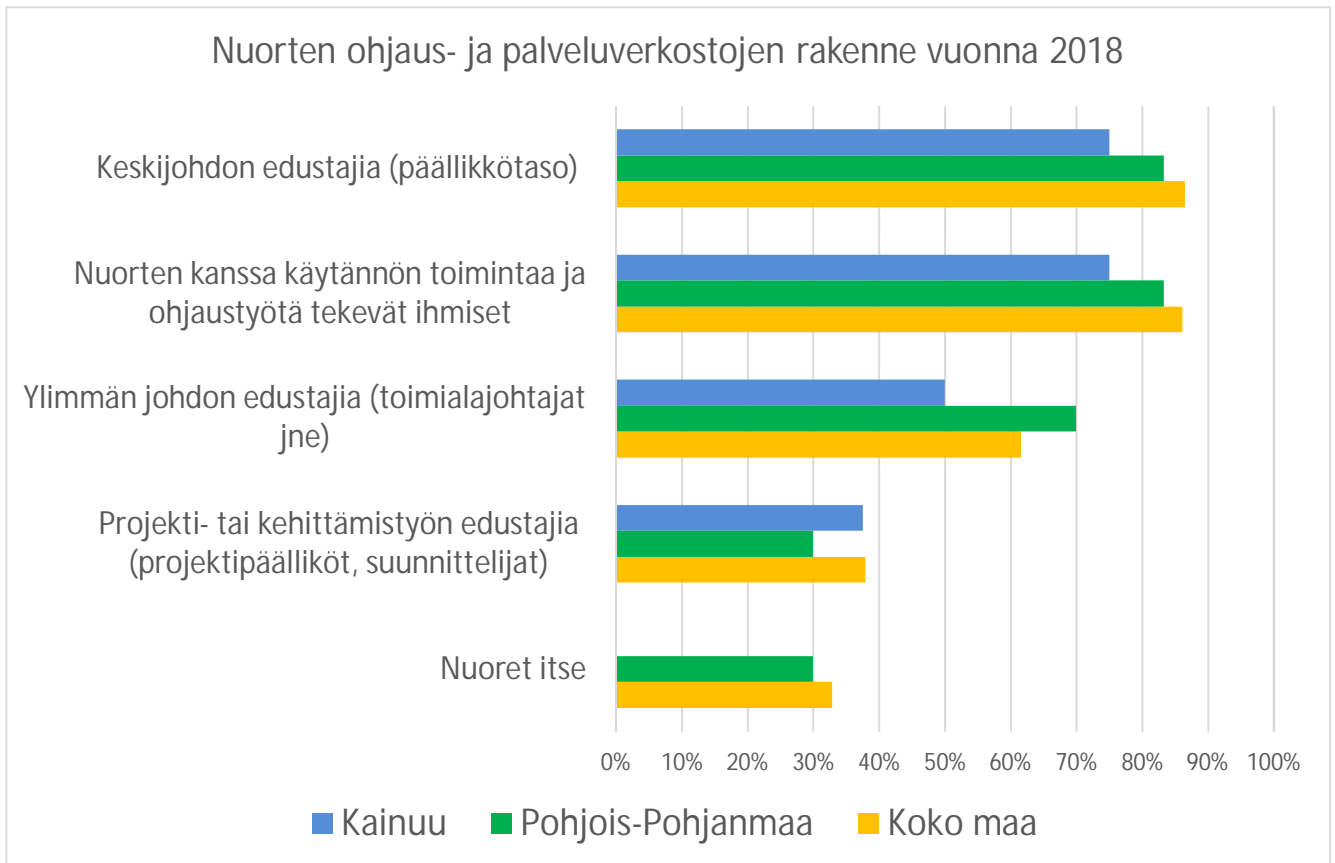
Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kokoonpano vuonna 2018

Kuva 3. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kokoonpano vuonna 2018

Nuorisolaissa ei säädetä enää verkoston kokoonpanosta. Tarkoituksena on, että verkostoon kuulusivat edelleen tarpeen mukaan opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimien sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkostossa voisi olla edustettuina myös muita viranomaisia, esimerkiksi kunnan kulttuuri-, liikunta- ja kirjasto- toimi. Nuoriso-, sosiaali-, opetus-, ja terveystoimi ovat edelleen edustettuna yleisesti.

Jos kunnassa järjestetään nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, olisi näiden tahojen edustajien tarpeellista olla mukana verkostossa. Kainuun kunnissa etsivä nuorisotyö on mukana yleisemmin kuin Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Nuorten työpajatoimijat ovat taas useamman kunnan verkostojen jäseniä Pohjois-Pohjanmaalla kuin Kainuussa.

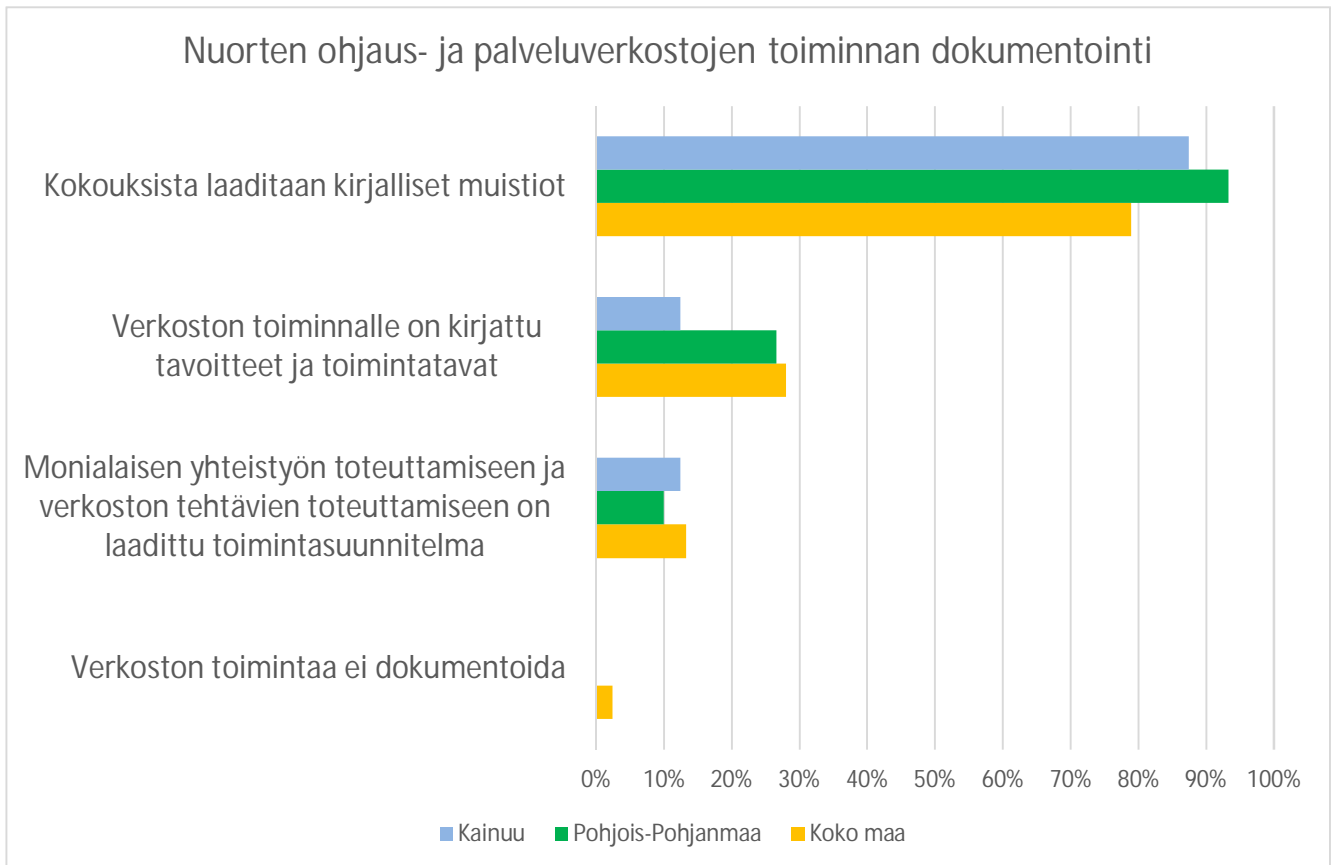
Kuva 4. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen rakenne vuonna 2018

Verkostojen rakenne poikkeaa melko paljon, kun verrataan Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien verkostoja koko maan verkostoihin. Ylimmän johdon edustajia on useammissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien verkostoissa kuin muissa Suomen kunnissa. Kainuussa ei ole lainkaan nuoria edustettuina. Koko maassa verkostoissa on yleisimmin keskijohdon ja nuorten kanssa käytännön toimintaa ja ohjaustyötä tekeviä työntekijöitä.

Verkostojen alatyöryhmät eivät ole kovin yleisiä. Kainuussa yhden ja Pohjois-Pohjanmaalla neljän verkoston alla toimii alatyöryhmiä. Alatyöryhmien tehtävinä on mm. asioiden valmistelu varsinaista verkostoa varten, tai jos verkoston rakenne koostuu ylimmän johdon edustajista, alatyöryhmä valmistelee ja esittää päätettäviä asioita varsinaiselle verkostolle.

Verkostojen kokoontumiskerrat vuoden aikana vaihtelevat erittäin paljon. Joissain kunnissa kokoontumiskerroista ei ole sovittu lainkaan etukäteen. Pohjois-Pohjanmaalla 11 kuntaa ilmoitti, että verkosto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Kaikki verkostot kokoontuivat ainakin kerran vuoden 2018 aikana sekä Kainuussa että Pohjois-Pohjanmaalla.

Verkostojen uudet jäsenet perehdytetään verkoston työskentelytapaan ja heille avataan verkoston keskeiset tavoitteet ja tehtävät. Joidenkin kuntien verkostot edellyttävät, että uusi jäsen perehtyy verkoston toimintaan ja sitä ohjaavaan lainsäädäntöön itsenäisesti. Niitäkin verkostoja, jotka eivät perehdytä uutta jäsentä lainkaan, löytyy.

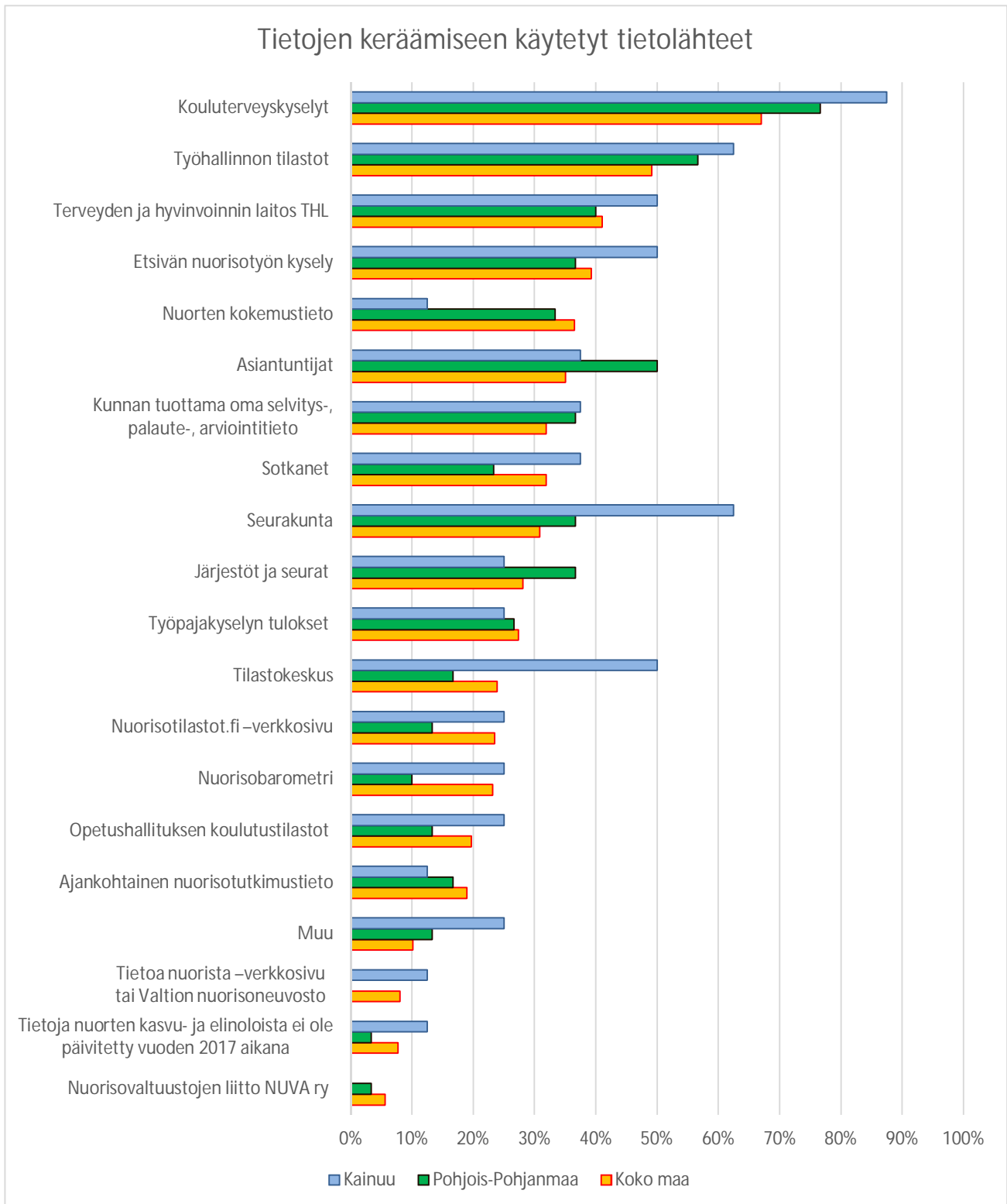
Kuva 5. Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toiminnan dokumentointi

Suurin osa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostoista laatii kokouksista kirjalliset muistiot. Tilanne on jopa hieman parempi koko maahan verrattuna. Sen sijaan Kainuussa vain muutama kunta on kirjannut verkoston toiminnalle tavoitteet ja toimintatavat. Tosin tätä ei ole tehty muutenkaan kuin alle 30 prosentissa kuntia koko maassa. Toimintasuunnitelman tilanne on vielä heikompi. Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla kuntien verkostot dokumentoivat toimintaansa kuitenkin jollain tavalla.

Dokumentointi on erittäin tärkeää erityisesti monialaisessa verkostotyössä. Dokumentoinnilla voidaan varmistaa, että sovitut tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut pysyvät tallessa ja ovat kaikkien osallistujien tiedossa. Hyvä ja systemaattinen dokumentointi helpottaa asioiden seuranta, uusien jäsenten perehdyttämistä sekä sisäistä että ulkoista viestintää.

2. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtävät

Nuorisolakiin (1285/2016) on kirjattu nuorten ohjaus- ja palveluverkostolle kolme tehtävää. Ensimmäistä tehtävää tehdessään verkoston on koottava tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Kyselyssä vastaajaa pyydettiin kertomaan, mitä erilaisia tietolähteitä verkosto on käyttänyt viime vuonna.

Kuva 6. Nuorten kasvu- ja elinolotietojen koontiin käytetyt tietolähteet.

Kouluterveyskyselyjen vastaukset ovat yleisin tietolähde nuorten ohjaus- ja palveluverkostoille. Kainuussa etsivän nuorisotyön kyselyn vastaukset, sekä seurakunnan ja tilastokeskuksen tiedot nuorista ovat käytössä yleisemmin kuin muualla Suomessa, mutta nuorten kokemustietoa ei ole käytetty yhtä usein kuin koko maan alueen verkostoissa. Nuva ry:n tietoja ei ole käytetty yhdessäkään Kainuun kunnan verkostossa. Yksi Kainuun kunta ei ole päivittänyt nuorten tietoja vuoden 2018 osalta lainkaan.

Pohjois-Pohjanmaalla verkostot ovat hyödyntäneet asiantuntijoiden sekä järjestöjen ja seurojen tietoja nuorista enemmän kuin muualla Suomessa. Tietoa nuorista-verkkosivua tai Valtion nuorisoneuvoston tuottamia tietoja ei ole käytetty lainkaan Pohjois-Pohjanmaalla.

Noin kaksi kolmasosaa kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostoista on arvioinut nuorten paikallisia ja alueellisia kasvu- ja elinoloja kootun tiedon pohjalta vuoden 2018 aikana. Puolet verkostoista on vienyt saadun tiedon osaksi paikallista päätöksentekoa ja kolmannes verkostoista on arvioinut nuorten palveluiden ylläpitämistä ja kehittämistä taloudellisten investointien näkökulmasta. Koko maan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan välillä ei ollut suuria eroja.

Nuorten kasvu- ja elinolotietoja on hyödynnetty mm. lisäämällä nuorten harrastusmahdollisuuksia, koulunuorisotyötä ja henkilöstöresursseja, sekä yhteisten menettelytapojen kehittämisessä. Tiedoista on ollut hyötyä myös erilaisten nuoriin kohdistuvien hankkeiden määrittelyssä ja tavoitteiden asettamisessa.

Kouluterveyskysely on tuonut esiin ja keskusteluun nuorten yksinäisyyden, harrastusten puutteet ja kouluruokailun. Kouluterveyskyselyn tuloksia on hyödynnetty liikuntapalvelujen tarjonnassa, ja koulukiusaamisesta koottujen tietojen pohjalta on käynnistetty paikallisen kiusaamista estävän toimintamallin kehittäminen. Tietoja on käytetty hyväksi myös sähköisen hyvinvointikertomuksen laadinnassa, liikenneturvallisuuden parantamisessa, ehkäisyssä päihdetyössä ja nuorten työpajatoiminnan kehittämisessä. Tietoja hyödynnetään myös kuntien talousarvioiden laadinnassa.

”Ryhmä on keskittynyt arjen ja ruohonjuuritason toimintaan. Pyrimme kiinnittämään näihin huomiota tällä toimintakaudella.”

”Pienessä kunnassa tärkein tieto nuorten kasvu- ja elinoloista tulee kokemustiedon kautta.”

3. Palveluiden yhteensovittaminen ja seuranta

Nuorisolain (1285/2016) pykälään 9 säädetyn toisen tehtävän mukaan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tulee edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta. Jotta nuorille suunnattuja palveluja voitaisiin yhteensovittaa, tulee verkoston jäsenten olla tietoisia muiden verkoston jäsenten toimialojen toiminnasta.

Nuorten kanssa toimivat käyttävät erilaista sanastoa, kun puhutaan nuorille suunnatuista palveluista. Verkoston jäsenten olisi hyvä perehtyä toisten toimialojen käyttämään sanastoon nuoriin liittyen. Puolet Kainuun verkostoista ja Pohjois-Pohjanmaan verkostoista kolmannes on tutustunut toisten toimialojen nuoria koskevaan sanastoon.

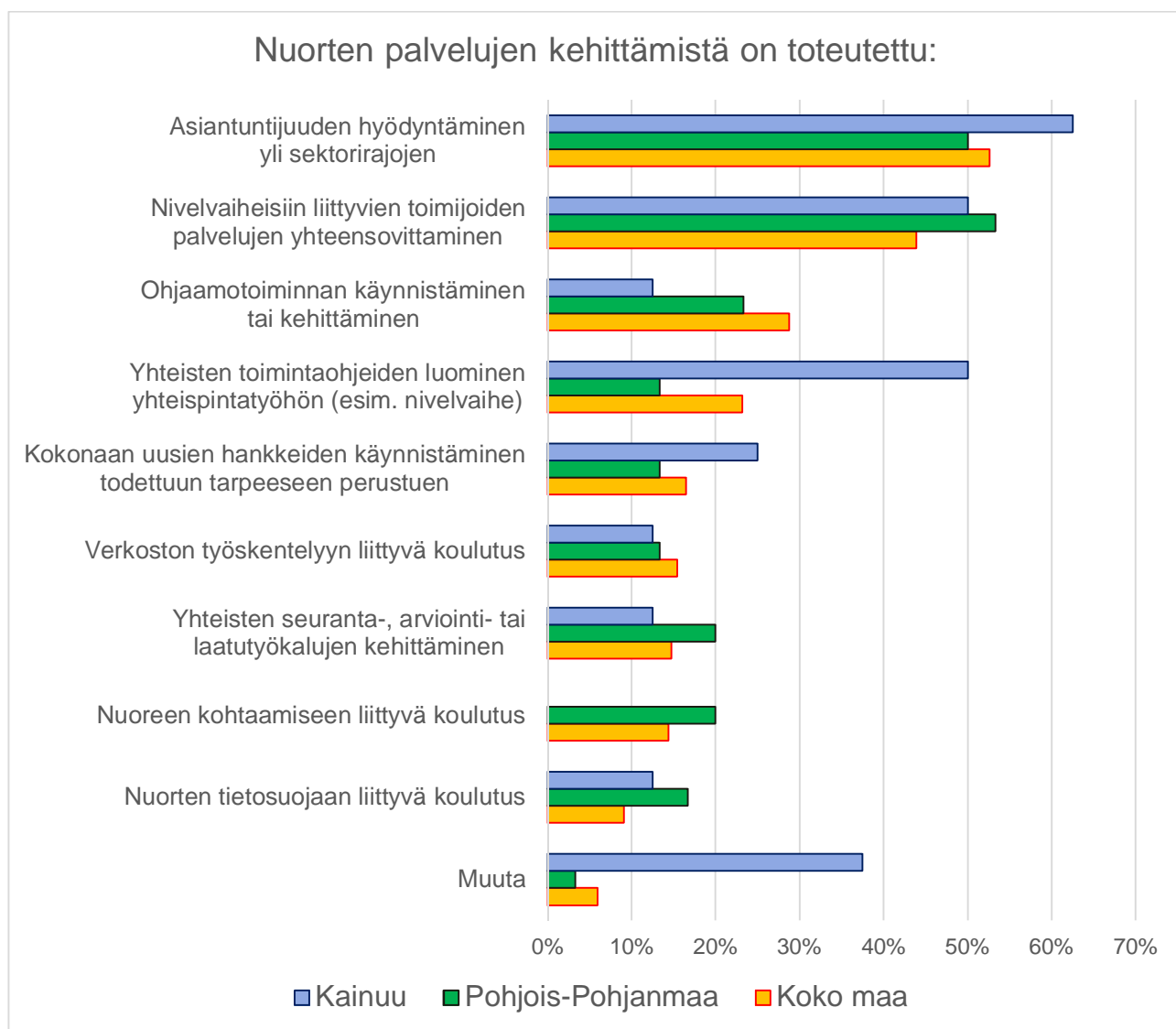
Nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi, mutta toisilla toimialoilla nuori voidaan määritellä eri tavalla. Kainuussa yli 60 % verkostoista ja Pohjois-Pohjanmaalla 70 % verkostoista oli perehtynyt toisten toimialojen määritelmiin nuorista, kuten eri ikärajoihin.

Kolme neljästä Kainuun verkostoista oli perehtynyt verkoston toimijoiden tarjoamiin palveluihin ja yli 60 % verkostoista oli ottanut selvää, mikä rooli nuorilla oli noissa palveluissa ja millainen käsitys verkoston toimijoille oli osallisuudesta.

Pohjois-Pohjanmaalla kahta verkostoa lukuun ottamatta kaikki verkostot perehtyivät verkoston toimijoiden nuorten palveluihin. Lähes 70 % Pohjois-Pohjanmaan verkostoista perehtyi verkoston eri toimijoiden käsitykseen osallisuudesta.

Kainuussa 38 % ja Pohjois-Pohjanmaan 43 % verkostoista on yhteensovittanut nuorille suunnattujen palvelujen ammattilaisten työtapoja tai käytäntöjä vuonna 2018. Neljännes Kainuun verkostoista ja kolmasosa Pohjois-Pohjanmaan verkostoista oli tehnyt ehdotuksia ja/tai muuten edistänyt nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista. Yhteensovittamista on tapahtunut mm. Ohjaamotoiminnassa. Käytäntöjä tiedonsiirrosta sekä lastensuojeluilmoitusten tekemisestä on edistetty ja nuorten jälkihuoltopalveluja yhteistyössä sosiaalityön ja lastensuojelun kanssa on viety eteenpäin. Nuorisotyötä on jalkautettu kauppakeskuksessa tehtävään nuorisotyöhön. Yhteensovittamalla toimintoja on pystytty poistamaan päällekkäisyyksiä.

Yksi Kainuun ja kaksi Pohjois-Pohjanmaan verkostoa on löytänyt onnistuneesti ratkaisun nuorten palvelusta toiseen siirtymiseen. Ratkaisua etsitään edelleen muutamassa verkostossa ja asia on tunnistettu kolmessa Kainuun ja 40 % Pohjois-Pohjanmaan verkostoista. Tiedonvaihtoon liittyviä yhteisiä käytäntöjä eri palvelujen välillä oli kehittänyt yli 60 % Kainuun ja lähes 40 % Pohjois-Pohjanmaan verkostoista.

Kuva 7. Nuorten palvelujen kehittäminen vuonna 2018

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tärkeänä tehtävänä on paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön kehittäminen. Kehittämistä on toteutettu monella eri tavalla, mutta yleisin oli asiantuntijuuden hyödyntäminen yli sektorirajojen. Suurin piirtein puolet verkostoista olivat yhteensovittaneet palveluja, joita eri toimijat tarjoavat nuorille heidän siirtyessään palvelusta toiseen kuten esimerkiksi peruskoulusta toiselle asteelle. Kainuussa puolet verkostoista olivat myös luoneet toimintaohjeita nivelvaihdetyöhön.

4. Nuorten omaehtoinen toiminta ja muut verkoston toiminnot

Kolmantena tehtävänä nuorten ohjaus- ja palveluverkostolla on edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteuttamiseksi. Nuorisolain (1285/2016) mukaan nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten omaehtoista toimintaa.

Kuva 8. Eri tavat, joilla nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimijat ovat yhdessä edistäneet nuorten omaehtoista toimintaa vuonna 2018

Kainuun verkostoista melkein 90 % oli tunnistanut nuorten ryhmiä ja niiden tarpeita. Yli 60 % Kainuun verkostoista oli tarjonnut myös nuorisotiloja nuorten ryhmien käyttöön. Pohjois-Pohjanmaalla lähes puolet verkostoista tarjosi muitakin tiloja kuin nuorisotiloja nuorten ryhmien käyttöön.

”Omaehtoista toimintaa edistetään vaikkei ohjaus- ja palveluverkosto sitä teekkään”

Verkostoissa on keskusteltu tulevista muutoksista nuorten palveluissa. Puolet Pohjois-Pohjanmaan ja yli 60 % Kainuun verkostoista oli keskustellut TE-hallinnon tulevista muutoksista. Kainuun verkostoista neljäsosa ja Pohjois-Pohjanmaan verkostoista kolmasosa oli keskustellut maakuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveystalouden uudistusten vaikutuksia nuorten näkökulmasta.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työskentelyyn, tehtävien toteutumiseen ja tavoitteisiin pääsemiseen liittyviä erityisiä onnistumisia

Tietojen vaihto ja kuulemiset eri toimijoilta auttavat selvittämään nuorten kokonaistilannetta "Alamme puhua samaa kieltä". Aitoja kohtaamisia ja keskusteluja yhteistyökumppaneiden kesken yhteisten tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi.

On löydetty yhteinen kieli nuorten ongelmiin ja kehitetty moniammatillista yhteistyötä

Eri viranomaisten välisen yhteistyön raja-aitoja on saatu purettua ja sovittu tiedonvaihdon käytänteistä. Yhteistyöryhmässä perustettiin muutama vuosi sitten erityisnuorisoryhmä (Icehearts malli) Huolena tietyn ikäryhmän käyttäytyminen.

Kunnan nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma 2016-2019 sisältämät toiminnot on toteutettu.

Perustettu nuorten vaikuttajaryhmät->nuorisovaltuusto 2018

Kuntarajat ylittävät kokoukset.

Nuorisovaltuustotoiminta käynnistynyt vuoden 2017 aikana. Nuorten asioista keskustellaan ja arvioidaan osana HYTE-ryhmän toimintaa. Laajan hyvinvointikertomuksen päivittäminen aloitettu, myös nuoret osallistuvat.

Käytännön ongelmia esim. tiedonsiirrossa on nostettu esiin verkoston kokoontumisissa ja yhteisesti etsitty ratkaisuja ja tapoja käytänteiden muuttamiseen toimivammiksi.

Yhteinen seminaari, jossa nuorten palvelujen kokonaisuutta tarkasteltu, nuorten asiat näkyväksi.

Verkostomainen työote erittäin palkitseva. Tiedon siirto nopeaa ja työn tavoitteet päämäärät ovat yhteisiä.

Yhteistyö onnistunut eri kunnan toimijoiden välillä ja yhteistyötä on lisätty ja huomataan yhteisesti lasten ja nuorten tarpeet ja mahd. tukitoimet.

Verkoston kokoontuminen järjestyi helposti, ja paikalle pääsivät lähes kaikki verkoston edustajat.

Avoin puhe tilanteesta kultakin ammattikunnalta.

Päätettiin että vuoden 2018 aikana verkostoa täydennetään nuorisovaltuuston edustajalla ja eri järjestöjä otetaan laajemmin mukaan 4H-yhdistyksen lisäksi.

Ryhmän jäsenet ovat tulleet tutuiksi toisilleen, mikä helpottaa yhteistyötä ja keskinäisiä yhteydenottoja. Nuorille tarkoitettua työpajatoimintaa on edistetty ryhmän toimesta.

Uuden vaalikauden jälkeen saatiin ryhmä kasattua ja toimintaan. Hyvinvointikertomustyö antoi konkreettista tekemistä ryhmälle.

Saimme vihdoin päätöksen ryhmän uudelleenjärjestäytymisestä ja saimme kokoonnuttua ensimmäisen kerran ennen joulua

Ohjaus- ja palveluverkostossa tiedotetaan yhteisistä asioista, ajankohtaisista hankkeista, toiminnoista yms. Käydään läpi eri toimialojen esim. keskeisiä kaikkia koskevia asioita.

Muut edellä kysytyt asiat käsitellään muissa rinnakkaisissa työryhmissä, jotka ovat niihin tarkoituksenmukaisempia.

Erityisenä onnistumisena pitäisin tiedon välittymisen ja ymmärryksen lisääntymistä verkoston toiminnan avulla.

Olemme saaneet koottua hyvän porukan, joka on sitoutunut verkoston toimintaan. Verkosto on alkanut saada toiminnalleen selkeämpää suuntaa ja konkreettista yhteistyötäkin on rakentunut.

Ohjaamo toiminta saatu toimimaan ja saatu palveluita sitä kautta nuorille.

Tiedonvälitys ja tietojen vaihto nuorten asioihin liittyen eri toimialojen kesken!

Ryhmän jäsenille on ollut tärkeää kokoontua yhteen ja nähdä toisia nuorten kanssa työtätekeviä. Syksyllä 2017 aloitettiin uuden toimintamallin luominen kunnan hyvinvointikertomuksen laatimiseksi. Nuorten palvelu- ja ohjausverkostolla on keskeinen rooli tuossa toimintamallissa, sillä se laatii jatkossa hyvinvointikertomuksen nuorten osuuden. Näin ollen ohjausverkoston kokoonpanoa on tarkasteltava (ohjausverkosto ja nuorisovaltuusto pitivät jo yhteisen kokouksen huhtikuussa 2018) ja tilastotietoa nuorten kasvuoloista on jatkossa kerättävä tarkemmin. Toimintamallin kautta työryhmän toiminta saa aivan uutta ryhtiä.

Yhdessä tekeminen ja yhteydenotto kynnys madaltunut.

Saatu laaja kuva nuorten hyvinvoinnista ja palveluista kunnassa.

Ohjaamotoiminnan aloittaminen

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työskentelyyn, tehtävien toteutumiseen ja tavoitteisiin pääsemiseen liittyviä erityisiä haasteita:

Tietojen vaihto rajoittuu suurelta osin kokouksiin eikä ole jatkuvaa ja reaaliaikaista.

Osittain edelleen erilaiset hankkeet ja niiden pirstaleisuus.

Työntekijöiden vaihtuvuus eri toimijayksiköissä.

Mitä maakunta/sote-uudistus tuo tullessaan?

Jäsenten sitoutumisessa on kehitettävää

Kun Sote-palvelut ovat erillään kunnasta, on yhteistyön tekeminen välillä haastavaa. Viranomaisyhteistyön yhteensovittaminen on ollut ehkä turhan suuressa roolissa ryhmän toiminnassa.

Nuorten uskottavuus päätöksenteossa.

On useita ryhmiä, joissa nuorten asioita käsitellään: vaikea todentaa mikä on ohjaus- ja palveluverkoston tulokset. Koska osa palveluista on maakunnallisia esim. terveyspalveluiden edustajaa ei ole saatu ryhmään mukaan.

Olemassa olevan tiedon syvällisempi hyötykäyttö.

Haasteena on ollut työntekijöiden vaihtuvuus, minkä vuoksi nuorten ohjaus- ja palveluryhmä käynnistettiin todenteolla vasta loppuvuodesta alkuvuoden ollessa hiljaisempaa.

Nuorten- ohjaus ja palveluverkosto toimii osana kunnan Hyte-työryhmää. Haasteena on löytää "oma paikkansa" nuorten ohjaus- ja palveluverkostolle.

Henkilöstön vaihtumisen myötä aiemmin sovittuja käytänteitä ei aina huomata siirtää uusille työntekijöille ja sen vuoksi toiminta osittain hidastuu.

Yhteisen ajan löytyminen verkostolle, sote- ja maakuntauudistus

Valtakunnalliset muutokset.

Tarvitsee pitkäjänteistä työtä.

Työntekijöiden vaihtuvuus. Kiire. Työntekijöiden moninaiset työnkuvat.

Verkoston jäsenten suuri vaihtuvuus vaikeuttaa pitkäjänteistä työskentelyä.

Kaikkien eri tahojen osallistuminen - samat tahot jäävät kokouksiin tulematta. Ryhmä on iso n. 20 henkeä. Tällaisen ryhmän toimiminen on haastavaa. Ehkä kannattaisi perustaa vielä alaryhmiä.

Sivistysjohtajan vaihtuvuus pitkitti ryhmän uudelleenperustamista.

Kunnassamme on useita vastaavia työryhmiä, jotka ovat edellä mainittuihin asioihin tarkoituksenmukaisempia kuin laaja, iso monialainen toimijaryhmä.

Ohjaus- ja palveluverkosto uppoaa osaksi lukemattomia työryhmiä, ja sen hyödyntäminen jää ajanpuutteen vuoksi vajavaiseksi. Henkilöstön suuri vaihtuvuus verkoston piirissä on 2017 ollut toiminnan kannalta ongelma.

Aikataulujen sovittaminen ja verkoston toiminnan näkyväksi tuominen.

Paikkakunnan työllisyys näkymät.

Pienen kunnan vaatimattomat resurssit nuorisotyöhön. Varat ja henkilöstö.

Ryhmän tehtäväkuva ei ole ollut selkeä. Vapaa-aikasihteerin tehtävässä, joka toimii myös ohjausverkoston sihteerinä, on ollut useita työntekijöitä vuoden 2015 - 6/2017 aikana. Nämä työntekijävaihdokset ovat vaikuttaneet myös ohjausverkoston toimintaan.

-Henkilöstön vaihtuminen

-Kaikki verkoston jäsenet eivät aktiivisesti osallistu

Verkosto on toiminut huonosti, kokouksiin osallistuminen on ollut heikkoa. Ylemmän johdon edustus puuttuu kokonaan.

Saada koko ryhmä aina kokoon.

Odotellaan uusien vetäjien sisäistävän toiminnan

Saada kokoon tarpeeksi laaja osallistujakunta.

Aikaresurssit, pitäisi kerätä tietoa mutta jonkun ne pitäisi vetää yhteen...

Kunnallisen nuorisotyön palvelut ja henkilökunta

Nuorisolain (1285/2016) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan 2 §:n tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Kunnan tulee 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa.

Kunnallisen nuorisotyön HTVt				
	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa	PSAVI	Koko maa
Nuoriso-ohjaajana tai vastaavana	63 %	60 %	60 %	61 %
Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä	5 %	26 %	24 %	15 %
Eriyisnuorisotyöntekijänä tai vastaavana	9 %	3 %	4 %	10 %
Nuorisosihteerinä tai vastaavana	11 %	5 %	6 %	9 %
Nuorisotoimenjohtajana tai vastaavana	13 %	5 %	6 %	6 %

Taulukko 1. Kunnallisen nuorisotyön HTV:t

Nuorisolakia ei voi toteuttaa ilman henkilökuntaa. Nuorisotoimessa nuoriso-ohjaajien tai vastaavien määrä kaikista nuorisotyöntekijöistä on noin 60 %. Nuorisotyössä on mukana myös muita nuorisotyöntekijöitä kuin ohjaajia. Tosin näiden toimenkuvien osuus on huomattavasti pienempi kuin nuoriso-ohjaajien osuus. Kainuussa nuorisosihteerien ja nuorisotoimenjohtajien osuus on suurempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa.

Kunnissa tarjottavat palvelut vuonna 2018				
	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa	PSAVI	Koko maa
Etsivä nuorisotyö	100 %	100 %	100 %	99 %
Nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” – toiminta	100 %	100 %	100 %	98 %
Nuorten tapahtumat	88 %	100 %	97 %	95 %
Nuorten vaikuttajaryhmän toiminta (esim. Nuorisovaltuusto)	100 %	97 %	97 %	95 %
Retkitoiminta	88 %	97 %	95 %	86 %
Leiritoiminta	88 %	100 %	97 %	85 %
Avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta	88 %	80 %	82 %	81 %
Vapaa-ajan harrastustoiminta	88 %	83 %	84 %	81 %
Koulunuorisotyö	75 %	77 %	76 %	76 %
Liikunnallinen nuorisotyö	75 %	80 %	79 %	75 %
Nuorten työpajatoiminta	50 %	80 %	74 %	75 %
Nuorten tieto- ja neuvontatyö	75 %	77 %	76 %	73 %
Nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet	75 %	60 %	63 %	67 %
Pienryhmätoiminta (suljetut ryhmät)	50 %	60 %	58 %	56 %
Yksilöohjaus	50 %	57 %	55 %	56 %
Kulttuurinen nuorisotyö	25 %	60 %	53 %	52 %
Kansainvälinen nuorisotyö	38 %	50 %	47 %	44 %
Erityisnuorisotyön palvelut	38 %	57 %	53 %	40 %
Katutyö tai jalkautuva nuorisotyö	13 %	33 %	29 %	37 %
Digitaalinen nuorisotyö	13 %	30 %	26 %	36 %
Nuorten ohjaamopalvelut	13 %	33 %	29 %	36 %
Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön palvelut (tyttö- ja/tai poikatoiminta)	25 %	33 %	32 %	35 %
Nuorisojärjestöjen tukipalvelut (muu kuin avustustoiminta)	13 %	40 %	34 %	34 %
Monikulttuurinen nuorisotyö	13 %	33 %	29 %	31 %
Vapaiden nuorten toimijaryhmien tukipalvelut (ei rekisteröidyt nuorisoryhmät)	25 %	30 %	29 %	29 %

Taulukko 2. Kunnissa tarjottavat palvelut nuorille vuonna 2018

Kyselyn mukaan kaikissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa oli etsivää nuorisotyötä. Siikalatvalla ja Hailuodossa ei kuitenkaan ole aluehallintoviraston tukemaa etsivää nuorisotyötä. Kaikissa kunnissa on tarjolla nuorisotila ja siellä toimintana nuorten avoimet illat. Kyselyn mukaan kaikissa kunnissa ei olisi nuorisovaltuustoa, vaikka sellainen on kuntalain 26 §:n mukaan kunnassa oltava. Suositujia toimintamuotoja ovat leiri- ja retkitoiminta sekä avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta.

Vähemmän tarjolla olevia palveluja ovat mm. monikulttuurinen nuorisotyö, tukipalvelut nuorisojärjestöille, tyttö- ja poikatyö sekä digitaalinen nuorisotyö. Vapaiden nuorten toimijaryhmien tukipalvelut eivät ole saaneet niille toivottua asemaa kuntien nuorisopalveluissa, vaikka nuorten omaehtoista toimintaa tulee nuorisolain 9 §:n mukaan edistää.

